„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин. на пола године 16 дин. на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жирс се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 136. У Новом Саду у петак 2. септембра 1888. ГОДИНА XXIII.

ХОЋЕМО ЛИ У ВЛАДИНУ СТРАНКУ.

У прошлу среду баш кад је избијало са торња новосадске саборне цркве подне, г. Милош Димитријевић, шајкашки посланик, праћен депутацијом, улазио је у дворану српског народног позоришта, где је „Матица Српска“ држала скупштину.

Он поче говорити... Говорио је слабим, али свечаним гласом. Захвалио се на избору и почасти, као што би се и свака други захвалио; обећао је да ће му бити позив „Матице Српске“ светао, а нагласио је, да ће у своје старе дане младићким жаром радити на своме новом позиву.

И тада, одједном, додирну једну ствар, грозну, ужасну, управо срамну по оне, који су се „20 година борили раме уз раме с Милетићем.“ Млогима у оном часу стегло се срце а изгледаше е је дошло време, да под водством др. Полита и Илије Вучетића одемо у Суботицу, пољубимо Нику Максимовића у руку и измолимо од њега опроштај, што пре 4 године нисмо хтели ни могли да схватимо његов паметан и племенит рад, но га тада свакојако нападасмо.

И шта то рече нови председник „Матице Српске“? Глас му уздрхта од узбуђења, а можда и од радости, те се по дворани просуше ове речи: „Ја погађам и домишљам се господо зашто сте ме управо бирали за председника. Ви сте ме бирали да вам под овим тешким приликама очувам „Матицу Српску“ (др. Полит и др. Вучетић вичу: „Тако је“, „живео!“) бирали сте ме да вам је одржим и ја вам се ево свечано заверавам, да ћу је бранити па и одбранити, чувати па и очувати.“ (Нови усклици „живео.“)

Кад је председник „Матице Српске“ ту ствар додирнуо у отвореној скупштини, и кад је на истом месту добио уверење да је тако, онда немамо узрока, да о тој ствари не речемо коју реч више.

Г. Милош Димитријевић није наш политички пријатељ. Али признајемо, да је иначе ваљан човек, и ми не видимо разлога, зашто он не би могао бити председник „Матице Српске“, кад је то књижевно, а не политичко друштво. Али је сасвим друго нешто у овој ствари.

Питамо ми: „Је ли доиста већ дотле дошла ствар, да нам „Матицу Српску“ може данас очувати само г. Милош Димитријевић? У конференцији која је претходила скупштини, доказиваху многи, па и г. др. Полит, др. Вучетић да је то тако. А новоизабрани председник „Матице Српске“ нашао је за нужно да у отвореној скупштинској седници то некако и нагласи.

Ми г. Милошу Димитријевићу то не замерамо. Он је доживео, да његово начело прослави победу, каквој се није надао. Он је дочекао не само то, да буде изабрат за председника „Матице Српске“, у том нема ничег политичног, али је дочекао признање својих политичких противника, како је данас згодно и опортуно, да баш њега, Димитријевића, бирамо за председника, јер ће он моћи да очува „Матицу“ и учини српском народу велику услугу, а то други, рецимо човек, који није владине странке не би могао. По себи се разуме, да је г. Димитријевић био толико паметан, да нагласи зашто је он поглавито изабрат; истина благо је нагласио, али је опет зато нагласио, што у сличном случају зацело ни други пропустио не би.

И доиста, данас изгледа тако, као да смо се, што веле наши противници „опаметили једаред“, изгледа, да смо усвојили сви одреда начело Нике Максимовића, начело опортунитета, начело савијања према ветру.

Ко је слушао у конференцији др. Полита и др. Вучетића како говоре о опортунитету, ко је слушао њихове „Максимовићевске разлоге,“ тај им мора већ једном довикнути: „Па што се цифрате господо?! Ако сте уверени, и то уверење јавно пред стотином људи признајете, да нам „Матицу“ само може спасти председништво Милоша Димитријевића, онда будите досљедни, па заступајте то увек. Ако је оно, што сте на конференцији матичиној говорили било ваше поштено уверење, онда сте ви опортунисте од најчистије крви, и ако сте уверени, да ће „Матица“ пропасти, ако се не попушта до краја, и не изабере се баш онај човек, који је влади сасвим повољан, онда сте ви уверени, да ми нешто можемо постићи само тако, ако влади попуштамо, а кад сте то уверени, е онда кажите отворено господо, спремајте депутацију, те идите Нику Максимовићу на поклоњење, пољубите га у руку, измолите од њега најпре опроштај, па онда благослов, те радите по том вашем опортунизму. Иначе, ако ви једно мислите, а у многим случајевима друкче радите, онда сте ви политичка шеврдала, или сте људи, који сте изгубили скок и не знате више ни сами шта ће те.

И опет велимо, није овде ствар у томе, што је Милош Димитријевић изабран за председника „Матице“; није ствар ни у томе, што је он присталица владине странке, јер то би све могло бити а да тај догађај не претресамо са политичке стране, али узроци, због којих је он изабран, ти су тако чудни, да се мора о њима говорити.

Кад др. Полит, др. Вучетић, па и други долазе до уверења, да се данас само попуштањем може нешто постићи, а са поштеним вршењем права не, онда то изазива на врло чудно мишлење.

Ми тог мишлења нисмо никад били, ни на конференцији „Матичиној“, па ни данас нисмо. Наше је тврдо убеђење, да се попуштањем неће и не може ништа постићи. На против! То попуштање, то повијање према ветру, слаби нас, успављује нас, убија нам достојанство и постаје — штетно. Доста је од нас, кад се држимо закона, кад вредно, савесно и поштено вршимо своју дужност, доста је, кад се „Матица“ држи својих штатута и не меша се у политику, више се од ње не може тражити.

А ако неки мисле, да је дошло оно време, кад се ради о глави „Матици“, ако неки мисле, да је наступило време, кад морамо запети за опстанак „Матице“, онда ми отворено кажемо: Не сачува је онда ни Милош Димитријевић, па ни ико. Да реч Срба владине странке важи, да они могу нешто учинити, они би нам до сад много што-шта олакшали, али се на жалост показало, да њихова реч важи исто тако мало, као реч других. С тога ми протестујемо против тог схваћања и ширења лажних мисли; — та г. Димитријевић није био у стању да очува ни себе у кулпинском срезу за посланика, но се дао потиснути у Шајкашку. Поплашити народ са неким бауцима, па му рећи: „чини оно, што ће влади бити мило“, то су нам пре 4 године саветовали и гг. Максимовић-Касапиновић.

С тога је било опасно ширити онаке мисли о опортунизму и кадити начелу Нике Максимовића, које смо начело до скора, скоро сви осуђивали. Ми сасвим одобравамо речи, које су о опортунизму изговорили у конференцији Ј. Томић и др. Михаиловић (из Земуна) за нас је доста кад вршимо своју дужност а држимо се свога права, више се од нас не може и не сме тражити, иначе силазимо сами, својевољно са правог темеља.

Но доста о томе. Ми се не бунимо против избора Милоша Димитријевића, кад је и на конференцији била уз њега огромна већина. Просто је свакоме да бира кога хоће. Али се бунимо против оних начела опортунизма, које чусмо од др. Полита и Вучетића на конференцији.

Они се савише и превише већ сасвим до Нике Максимовића, само још треба да му притисну на уста братски политички пољубац. Они су све изговорили и остаје им да кажу само још једно: „Постанимо и ми владини људи, покоримо се Тиси, и онда ћемо и ми нешто рачунати, вредити и моћи нешто учинити, овако смо неки бауци, који ништ учинити не можемо.“

Радуј се Максимовићу!

После двадесетогодишњег рада, „раме уз раме са др. Милетићем“ прогласио је др. Полит политичко банкротство опозиције, признао је, да морамо да тражимо помоћи и спаса од чисто владиних људи, јер без њих пропаде „Матица.“ Веће сатисфакције нису могли добити нотабилитети, но што ју добише на прошлој „Матичиној“ конференцији, а ту је победу у финој форми констатовао сам председник „Матице“ Милош Димитријевић. Ми и опет велимо, да то начело држимо за лажно.

Онај, који је др. Полита први покретио вођом полу-нотабилитета изрекао је погодну реч. Он спрема земљиште за нотабилитетство, и до сад је толико успео, да је већ крајње време да постави својим верним питање: „Хоћемо ли у владину странку?!“

Ми не! Тако „паметни“ још нисмо постали, да држимо е ће нам онакав опортунизам помоћи, а кад би дошли једаред до тога уверења, ми не би превртали очима, но искрено ишли Тиси на поклоњење. С тога узвикујемо овом приликом: Маску доле ви, који нас кужите! Маску доле, да вас бар знамо ко сте! Тако ћете мање шкодити, но овако.

Одбрана краљице Наталије.

Београд 31. августа.

Данас се по Београду чита одговор краљице Наталије на краљеву тужбу. Земунски „Србин“, па и други страни немачки листови, задржани су на пошти, ал поред свега тога чини ми се, да има тих листова данас више у Београду, но иначе кад нису забрањени. У Београду се сад и не говори о другом но о том.

Почетак краљичиног одговора такав је, е се види из њега јасно, да га је баш краљица сама написала. И тај одговор не може нико прочитати који има срца, а да му око не засузи и гроза га не ухвати према

ЛИСТАК.

ЖИВОТ ЖЕНСКИЊА У ЗАДРУЗИ.

Валда ни једно женскиње на свету није тако оптерећено силним послом, као српско женскиње у задрузи, а нарочито још женскиње у некадашњим граничарским задругама.

Разни су и многи су послови, које мора женскиње у задрузи да свршава, па често су ти послови и тешки, тако тешки, да је чудо, од куда их и може жена једна радити.

Има нарочито мушких а нарочито женских послова, али највише има заједничких послова. На пољу, на њиви, може се рећи, да жена само не коси и не веже, а све друго ради; на ливади не коси и не пласти, у винограду не реже, али бива, да за невољу жена чак и те тешке послове ради, па бива и то, да жена при возидби издаје из крстина снопље у кола, а после опет с кола на камару и стог. Но то су ретки случајеви. Главни су послови женскиња у пољу: сејање кукуруза, копање и брање кукуруза, па онда загртање и одгртање винограда, копање винограда, брање, за тим купљење сена, послови по башти и др. У главном можемо рећи, да је мотика у задрузи женски, а коса мушки алат; виле се могу међутим уврстити у заједнички алат.

У свима заједничким пословима женскиње напоредо ради са мушкињем. Ја сам познавао неколико жена, с којима је било мушкима тешко да копају, а познавао сам и таквих, које су за собом вукле и одојче и опет нису иза друштва у послу изостајале. У свакој повећој задрузи нашло се по једна, по две такве жене. На жалост, такве су жене биле и на језику вредне, биле су цандрљиве, да не кажем, пакосне, и ако задруга није била мирна, ако се у кући свађало и инатило, оне су биле томе узрок. Срећа, где је у кући био мудар и разборит старешина, те је умео да сузбија злу ћуд таквих жена, а друге чланове кућне утишавао, да не узимају све к срцу од таквих жена.

Него могу рећи, да је у задрузи било тешко наћи на лења члана, а још више на лено женскиње. Догоди се, да се из сиротиње доведе девојка у богатију задругу. Девојка из сиротиње није научила на многе и тешке послове, па јој је као млади необично у почетку. Али временом она се прилагоди тако задругарском животу, као да је у тој задрузи и одрасла. И мевше и лење чељаде бива да се у задрузи провредни; не може му образ поднети, да је гори од других, а осим тога, његов рад, сваки његов корак и у кући и ван куће прате сто очију, па често и деца хоће да се подсмехну. То је навикавање. Може се узети, што је која задруга јача, већа и богатија, да су и њени чланови вреднији. Ја могу узети то као последицу сложног и заједничког рада. Већ само оно брзо свршавање посла јако утиче на појединца. Друкчије се радник осећа, кад ради сам, или са још њих двоје или троје. Лати се посла, али чини му се, да не одмиче, већ да стоји на једном месту. То јако упливише на расположај његов за радом. Осим тога у сиротињи, па још ако има више радне снаге, има прилике и за одмор, па се човек навикне и на нерад полако, али у великој и богатој задрузи одмора нема, него се често откида и од свеца и од ноћи.

И свугде је ту жена пратилац своме мужу, осим оно мало чисто мушких послова.

Женскиње у задрузи нема никада одмора. Још девојке као да најлакше живе. Нема за кога да се више брине, до ли за себе. Па ако је паметна и добра, пазе на њу још уз то и сви чланови из задруге. Она ће да заостане, да изнесе после ужину, пред подне долази кући, да изнесе ручак, шаљу је по воду, у опште гледе сви, да јој мотика не отешта, да јој није баш цео дан у руци. Но женскиње, које има мужа, деце, има и сувише много посла. Осим пољских и кућних заједничких послова, са своје две руке мора она од главе до пете да одева себе, свога мужа, своју децу. Све што се види на њој, на мужу и на деци јој, све је то она сама опрела, откала, па већи део сама и сашила.

Само за кратко време ради она чисто пољске послове. То су послови, који настају месеца маја и јунија. Тада се у великој и богатој задрузи сплету пољски послови, нагомилају се, један другог сустиже, те се нема кад на што друго помишљати. Копање и загртање кукуруза, купљење сена, копање винограда, све су то послови, који се не дају одлагати, него се морају на време посвршавати. У том је већ стигла и жетва, али само још жетва, па онда се одмах помишља и на преслицу. На гуну већ видимо и њу. Докле коњи газе у вршају, жена је села где-год у лад под камару или под дрво и преде. Неће бог зна колико напрести, али нека сваке недеље само по једно вретено н. пуни, па је и то доста.

Ту већ видимо разлику између мушкиња и женскиња у задрузи. Устали су обоје, да се вршај насади, да се коњи још пре сунца уведу у вршај, а за тим мушкиње ил' нађе каква посла ил не нађе, а женскињу се зна посао, док не буде прва (велика) слама да се вади. Много мушкиње хоће за то време и да прилегне, па измученом човеку доста је и пет минута да се сном окрепи и опорави. Само женскињу није до спавања. Да боме, после, кад заређа слама за сламом, па кад се згрне и кад се стане вејати, нема одмора више ни за мушкиње ни за женскиње. И опет у вече, после вечере, многа ће и многа жена узети преслицу у руке, па на спрам месечине, пре спавања неколико пута да окрене вретено. Многа не може без тога заспати, као и многи што не може заспати, а да најпре не повуче неколико димова из луле.

Што су дуже ноћи, више се и преде, па било да се још врше, или да се приступило другим пословима.

Има да после вршидбе наступе лакши дани. Лакше је и људима и женама, Људи шалабазује и шврљају које-куда, обављајући ситније послове, тек да не седе бадава, осим ако се није сено увезло, па се сада после вршидбе мора увозити, али жене имају свој одређен посао. Беру кудељу, пасуљ, сређују по баштама, па онда топе и ваде кудељу, обијају

оном, што се сад у Србији догађа. Или зар то нису грозне речи кад краљица Наталија вели: „Моме супругу краљу од Србије допало се да отури од себе законити и одану жену, којој се пред олтаром свете цркве свечано заклео, да ће јој бита веран, да ће ју љубити и заштићавати до гроба. Ја сам му дала насљедника за престо српски, и њему се свидело, да раздвоји сина од матере, који је њена једина утеха у животу, и да прву краљицу коју је зао удес задесио, да се после 5 столећа попне на престо Немањића, прогна као каквог зликовца из земље, коју она тако жарко љуби и за величину које сваки ударац њеног срца откуцава.“

Краљица Наталија види, да ће њу и краља судити они људи, који су из краљеве руке примили своју власт и који у његово име правду изричу, али она ипак пристаје да је суди конзисторија као сваку другу грађанку Србије.

Једно само тражи краљица, и то тражи достојанственим речима, да је суде по правди и закону. Чланове београдске конзисторије мора спопасти срам, кад им краљица Наталија са законом у руци доказује, да је суђење отпочело на неправди. И она јетко узвикује: „Зар конзисторија мисли да се краљу и краљици друкчије суди, него како закони прописују?“

Краљица Наталија тражи, да се њена парница отпочне испочетка, по реду, по строгом пропису закона, а поглавито тражи, да њу позову у Београд на суђење. Без преслушања и одбране оптуженог нема правде, и кад се то право ником у Србији није спорило, не може се оно закратити краљици.

Краљица прети на крају да ће она сама доћи у Београд, ако је и не позову, а каже и зашто. Она хоће да учини све што јој закон допушта, она хоће да се брани и одбрани, јер не може допустити да буде осуђена, јер би тада пала љага на њу као на жену, матер и краљицу. Нарочито она узвикује: „Не могу из никаквих призрења моју одбрану да напустим, нити да дозволим, да се у историји забележи, да је прва српска краљица дала повода за развод брака?“

Из обране краљичине јасно провирује, да се она кани доћи у Београд и непозвана на суђење, а вели, „ако би ми се то путем силе спречило, онда не може бити суђења, а што год би судови у том случају радили, било би ништаво и без икакве правне вредности.“

Ко год прочита ту краљичину одбрану, одмах му мора бити јасно, зашто је краљ Милан повукао своју тужбу натраг, токорсе да је допуни. Овде се мисли, да краљичина нада, е ће доћи до измирења није без основа. Мора доћи до измирења, јер краљ Милан мора попустити и одустати од своје намере. Суд, т. ј. београдска конзисторија не може, не сме осудити краљицу, јер је њено право јасно као сунце; народ би се ускомешао кад би се учинила краљици тако велика, до сад нечувена неправда.

И то су узроци, због којих ће морати доћи до измире и до попуштања од стране краља Милана, а на томе се већ и ради. Краљ Милан зна, како народ у Србији суди о њему и краљици. Може Христићева влада протуривати у свет ма какве лажне гласове, она ни сама у те гласове не верује, она зна, да је цела Србија на страни краљице. Имендан краљице Наталије то најбоље сведочи. У целој Србији беше тога дана сва војска у приправности, а у Београду су стрепили од побуне. Краљ Милан је дакле веома паметно учинио, што је повукао тужбу натраг, и што помишља на то, да не тера до краја. Њему лежи највећма у интересу, да то не чини.

Политички преглед.

О стању у Босни пише нам један пријатељ, по својим извештајима из Бањалуке ово: „Приликом вођења истраге са притвореним сељацима „због демонстрације“ за царевићевог боравка код бањалучке котарске области збило се ово. Једног дана тако довели неко десетак сељака на испит пред котарског предстојника. Једне је он већ био испитивао, а други су стајали пред вратима, кад наиђе г. гроф Румунскирхен и ваљда да покаже своју непристраност према народу, пошто је морао проћи поред српског сељака неможе проћи а да са пуном паклом аката у обе шаке не замахне и удари једног сељака по глави, да овај кад се на невољи нађе мораде запомагати у сред кот. области на што полети све из себе да чује шта се догоди. Ми не знамо да ли чује и види г. Калајн ово тучење по глави актима судачким, али ми износимо ево на видело нека зна, јер иначе ћемо мислити, да и г. министар одобрава ону политичку изреку једног Немца: „Ми ћемо вас као змију све у главу тући, док вас не умртвимо.“ Или да ваљда не мисли г. гроф Р. кад је президент окружног суда Трешчец могао потезати сабљу и полетати пут сељака за што он, господин гроф, не би такође смео бити строг те актима тући српског сељака? Но још нешто. Инжинир Поправски направи план за цркву односно бивши манастир Крупу па се од владе као довољно определи 4200 фор. за грађење, и тај г. инжинир узме у своје шаке руковођење зидања цркве, па потроши сав тај новац а ни $^1/_3$ не оправи од цркве, зашто ће сви сељаци Крупе, Рекавица и Кола посведочити да су новци на другу страну отишли, а не на цркву, јер г. Поправски је био дрзак па је, као што сељаци приповедају и торањ црквени за један и по метар пократио. Питамо ми где је ту савесност и тачност кад се потроши толико новаца па се црква и не покраје и торањ пократи и зид још и не доврши а он препукне, те се сад морао други зидати? Па није само да се тако поступало при градњи српске цркве него лањске су године код нас правили и шедрван за џамију Ферадиску па неки Немци узеше 12.000 фор. а господа инжинери потрошише, а тај шедрван не вреди данас ни луле дувана. И ми кад све ово видимо и чујемо, кад за љубав истине и правде, мира и љубави станемо о томе да пишемо и неправде жигошемо, опет за то смо ми криви и над нама се истрага води, да морамо по неколико месеци да у казаматима лежимо а криви се још башкаре по улицама и кавганама приповедајући како смо ми опасни по мир и ред друштени кога они морају да штите и чувају! — Заиста красне ствари.“

Неспоразум између немачког цара и немачког канцелара Бизмарка. „Тану“ пишу из Берлина, како се тамо много говори о несугласици која је поникла између цара Вилхелма и Бизмарка због неких питања која се тичу унутрашње политике. На берзи се чак пронео глас и о оставци кнеза Бизмарка. Наравно, да у овим гласовима има много претераности, јер о оставци кнеза Бизмарка нико озбиљно не помишља. — „Standard-у“ јављају из Беча, како је вест о оставци кнеза Бизмарка произвела тамо велико узбуђење, ма да нико није могао поверовати у истинитост те вести. Али при свему томе у Бечу тврде, да је положај кнеза Бизмарка при садашњем цару много тежи но што је био за време цара Фридриха. Садашњи цар хоће у многим важним стварима да ради самостално, не тражећи савета од кнеза Бизмарка.

Против румунског краља. У Румунији има доста јака странка, која ради против данашњег румунског краља **Карола**, који је пореклом Немац а из дома данашње владајуће породице у Пруској Хохенцолерна. У Букурешту има и лист, који отворено пише против краља. Програм те странке је: 1) да се данашњи краљ збаци, па на престо да дође пореклом Румун за краља, 2.) да се државна добра поделе међу сељацима и 3.) да се Ердељ и Буковина споје са данашњом Румунијом.

Главна скупштина „Матице Српске“

држана у Н. Саду 31. авг. 1888. год.

Овогодишња главна скупштина „Матице Српске“ била је у дворани срп. нар. позоришта. Чланови се искупише у приличном броју. Било их је свега 111 и то 62 из Н. Сада и 49 са стране.

Скупштину је отворио, око 10 сати из јутра, потпредседник „Матице“ Васа Јагазовић са кратком и искреном добродошлицом. За тим су оверовљени присутни чланови, и читали се извештаји: „о раду управног одбора,“ „о књижевном раду „Матичином“ и „о правном пословању друштвеног фискала“. Сви ти извештаји су узети без примедбе на знање, а ми ћемо их приопштити у своје време у целости

Овде напомињемо, да је управни одбор известио гл. скупштину о истрази коју је влада наредила против „Матице“. Владин комесар је прегледао рачуне и књиге Матичиних чланова и одбора. Све је било у најбољем реду и управни одбор се нада, да ће и ова истрага показати, да је „Матичин“ рад савестан, законит и уредан, те да ће се и та истрага свршити онако, како се свршише прошлих 5 истрага, које беху покренуте против „Матице“ откад је она у Н. Саду. Уједно је напоменуто, како је управни одбор немило био дирнут, кад је дознао, да лане изабрати председник „Матице Српске“ др. Станојевић није потврђен од владе. Управни одбор је умолио владу, нека се боље обавести о личности др-а Станојевића и нека га потврди, но на то није стигао никакав одговор. Кад је дошао ред на избор председника узе реч др. Стева Павловић.

Др. С. Павловић тражи пре свега, да чланови скупштине реше најпре то: „мисле ли они, да за председника „Матице“ бирају човека књижевника, или не?“ Говорник доказује у колико се „Матица“ може сматрати као књижевно друштво, и он мисли, да би одговарало угледу и достојанству „Матице“, кад би на челу њеном као председник био изабран који од наших признатих књижевника. Прво то да решимо, а после се можемо претворити у конференцију и тамо се договорити, кога да бирамо.

Др. Вучетић одговара, да би добро било, кад би „Матица“ могла изабрати каквог признатог књижевника за председника. „Матица“ је то и чинила, кад је таквог било, али председник „Матичин“ не мора бити књижевник. То треба да буде председник књижевног оделења. А председник „Матице“ може бити и некњижевник, само ако је добар администратор и има остала својства, која су за то нужна. Иначе је и он за конференцију.

Скупштина се за тим претворила у конференцију. На конференцији је било доста дугог и бурног разговора. Велика већина била је за Милоша Димитријевића, мањина беше за то, да се поново бира др. Станојевић, тим пре, што је у његовој ствари управни одбор чинио кораке код владе, а влада није још одговорила. Сад би је изазвали, да се изјасни. Ако се пак др. Станојевић не прими избора, онда неки предлагаше др. Вучетића.

Миша Димитријевић вели, да су бајаги сви за опортунитет, а ако нећемо тако, онда је бољи др. Полит, и доказује, да је др. Полит чувенији од др. Вучетића. Др. Полит, др. Вучетић бранише кандидатуру Милоша Димитријевића из — опортунитета. Томић и др. Михајловић (из Земуна) опираху се томе, да нас руководи опортунитет. Кад се велика већина изјаснила за Милоша Димитријевића, отвори се поново скупштина.

Потпредседник пита: „Кога ћете господо за председника?“ (Вичу: Живио Милош Димитријевић! Томић тражи реч.)

Потпредседник: Онда проглашујем г. Милоша Димитријевића за изабраног председника.

Јаша Томић. Ја сам имао предлог и молио сам за реч. Но све је убрзано свршено и ја не добих реч. Нећу сад да протестујем, али молим, да се забележи, да сам искао био реч.

Потпредседник именује депутацију, која ће известити Милоша Димитријевића, да је изабран за председника и умолити га, да дође у скупштину. (Бива.)

Милош Димитријевић долази после четврт сата у скупштину дочекан са живео, заузе председничко место и рече у главном ово: Хвала господо, што ме почаствоваste поверењем, те ме постависте на једно од најглавнијих и најпочаснијих места. Ја нисам додуше књижевник, али имам толико естетичког смисла и књижевног густа, да знам, шта је лепо и добро у књижевности. Ако ми што недостаје, ту је књижевни одбор, ту секретар, те се надам, да „Матичин“ рад неће ламати, што јој није и председник књижевник. Што се тиче администрације, ту сам, могу рећи, стари практичар, те ћу гледати, да се напредује. Не велим, да не ваља данашња администрација, али се може усавршити и оно, што је добро. Ја ћу са младићком крвљу приопнути на посао. Но морам рећи и то, да ја погађам и назирем; зашто сте ме ви поглавито бирали за председника. Ви сте ме бирали, да у овим тешким данима, очувам „Матицу“, а ја вам задајем тврду веру, да ћу је чувати и — очувати. То вам могу рећи. Шта више, ја ћу гледати, да је унапредим, те да се програм „Матичин“ ширење српске књиге и српске културе изваља што боље и успешније. Ја ћу ићи чак и за тим, да наш друштвени живот постане свежији, бољи, да наша дружевност коракне напред. Захваљује се поново на указаној му части.

Приступа се избору потпредседника, и пошто се досадањи потпредседник Јагазовић не хтеде због болешљивости поново примити, буде једногласно изабрат др. Ђорђе Дера.

Подносе се извештаји рачунски, прорачун, преглед фондова и т. д. Све се узима на знање и даје се опросница за прошле рачуне.

Оверовљавају се нови чланови, којих се уписало од лане 139. У управни одбор бирају се стари чланови, само на место др. Дере и др. Вучетића бира се др. Лаза Станојевић и Васа Јагазовић.

По подне око $3^1/_2$ часова настављен је скупштински рад.

Председник јавља, да се јутрос изабрани

кудељу, и поред свију тих својих послова на преслицу не заборављају. Она им сад никако и не избија из руку, сад их она прати свуда и на сваком кораку.

Ноћи су одужале. Може човек и да се испава и да посвршава послове. У вући се већ види свећа око 2 сата после поноћи. Устала редуша, да меси лебац и да спреми ужину, а вредне преље наређале се око жишка, па у тијом разговору, да децу не пробуде, окрећу вретена. Зврје, зврје вретена, а то зврјање прекида само једна или друга жена, кад не може прстима да утањи шицу, него се зубима помогне, па после тога као пљуне, да очисти влакно, ако јој је остало на зубима.

Ако је месечина, онда се ради и без свеће. Свака седне крај свога бревета, па ил проговори по кад-кад што, или ћути, али вретено јој једнако зврји. Наступе пак тренуци, да се у соби ништа друго не чује, већ само дисање дечје и зврјање вретена.

И опет ујутру жена иде напоредо с мужем на посао. Иде, те бере кукуруз, виноград, жање кукурузовину, па онда загрће винограде итд.

Што ближе зими, то се све више и женскиње одаје својим, женским пословима. Напрело је, удесило је прећу, основало је и кад људи не знају зими шта ће од дуга времена, женскиње седи за разбојом и тка. Треба обојака, треба гуњац, треба чакшира, и све је то жена до првог пролећног рада спремила. Јесте, али није само на томе радила, па да је спремила, него јој био то мање више тек изгредан посао.

Жена у задрузи свуда мора стићи: и да помогне људима у послу и да посвршава своје, женске послове. Човек се мора дивити и чудити, од куд толико снаге једној слабој жени, па још коју при томе оптерете и деца. Ја не знам, би ли то могла још која жена осим Српкиње да издржи! Прва устаје, а последња леже. Све она може. Да спреми мужу суву обућу и одело, да му спреми јело, да опреми децу своју, најпосле да се и сама опреми, и опет да је прва у пољу на послу; у вече опет, да на мири и нарани децу, да их успава, па сама тек да склопи очи, да одмори своју уморну снагу. Велико је то пожртвовање! У раду жене задругарке огледа се љубав према деци, поштовање према мужу, оданост према кући, и то троје да покаже она заборавља на себе.

Међу тим, награда јој је сва: да није боса, да није гола и да није гладна и жедна. У иоле боље уређеним задругама, где је старешина мудар и увиђаван човек, пази се да нико ни у чему не оскудева, па ни жена. Ако која има више деце, није противно другим женама, ако је старешине још нарочито пазе: да јој даду више вуне у део, да јој оделе веће парче за кудељу и т. д. А где тога нема, где се старешине не осврћу на њу, онда таква жена зло и рђаво живи. Откида од својих уста, да јој деца ништа не пожеле, да јој деца не буду гора од других а њој за то ма како било. Још више таква жена страда од других жена а наиме од њених јетрва. Избија завист и злоба, помишља се на десбу, а ту женама, које немају деце или које имају једно или двоје, не може бити све једно, кад им јетрва по шесторо и седморо деце има, јер ће ова са својом децом већи део добити. Па добро је још, где се мужеви не умешају у женске распре, али где и они пристану уз њихову свађу, ту је зло. У такој се задрузи тешко живи, а понајтеже је још жени, која је у кући омрзнута. Али она трпи а сноси, све за љубав своје деце.

Да споменем још један посао женски у задрузи, а то је посао редушин. Многи мисле, да је то у задрузи још најлакши посао, али није тако. Жена у пољу ради један посао, али редуша код куће има сто послова обдан да посвршава: да оправи чељад на радњу, да скува више пута за две три стране ужину, ручак, вечеру, да нарани живину, да умеси лебац, да дочека чељад с посла, а осим свега још да пази на децу из целе задруге. Све су то послови, што један другог обдан сустижу и редуша их ипак све посвршава.

Ја сам овде тек напоменуо живот женскиња у задрузи. За то није још све речено, што би се могло рећи о том животу; нарочито могло би се много још рећи о самом животу жене задругарке. Можда ћу други пут коју више о томе рећи, а сада завршујем са овим: живот жене задругарке има својих рђавих, али више добрих страна. Познавао сам многу задругарку, која се поносила, што је у богатој и великој задрузи. Она је појимала сав терет који сноси, али је схваћала и значај свога положаја. За јад, невољу и беду, што све постоји у обичном свету, она није знала, није јој никад све то ни на ум падало. Па још нешто: ни једна жена не пази тако на част своју, на понос и образ свој, као задругарка. Задруга је била јак и чврст бедем, који је штитио женскиње да не склизне, не посрне и не падне.

Вул.

МЕЂУ ЖЕНСКИМ ОСУЂЕНИЦИМА.

Јучер кренуо се из одеског пристаништа на далеки исток пароброд „Петроград“, којим је послато близу 100 женскиња, које су као злочинке на острво Сахалин послате, да онамо казну издржавају. Осим тога на истом пароброду отпутовало је близу још 100 жена и до 130 деце од 1 до 18 година. Исте жене и деца иду добровољно, да се на Сахалин населе, јер су им онамо мужеви, који су на робију осуђени, а закон дозвољава, да се и породица дотичног онамо може преселити. Влада иде таким породицама на руку, превози их бесплатно, даће им на Сахалину земље, саградиће им куће и ићи им на руку, како ће се издржавати и напредовати. Слободно је било свакој такој породици да прода, што у Русији има и да се као пресељеници на Сахалин населе. Влада дозвољава, да осуђеници са својим породицама опће, па ако нису велики злочинци, не брани им, да са свим са својом породицом живе и нови дом, нас и нову домовину стеку. Између осуђеника има их доста, који су осуђени, да се после издржане казне онамо населити морају, где им влада одреди. Таки су понајвише они зликовци, који су неког поробили и убили. За таке људе тражи се таки крај, где им се

потпредседник др. Ђ. Дера не може примити избора. Скупштина бира за потпредседника једногласно професора Светозара Савковића.

Књижевно оделење предлаже, на каква књижевна дела да се распишу награде. Код једног од отих предмета изродила се подужа дебата.

Јаша Томић тражи, да се на двоје подели тема: „Историја Текелијиног завода и његов утицај на културу српског народа.“ Он је то још лане тражио, јер је знао, да „историју Текелијиног завода“ може написати добро само онај, који има при руци све нужне податке, а ти су у Пешти. О упливу Текелијиног завода може писати сваки књижевник. Лањска је скупштина одбила Томићев предлог, ал му је време дало за право. Није нико написао то дело, а да се разделила тема на двоје, имали би до сад бар дело о упливу Текелијиног завода.

Др. Вучетић вели, ко не зна историју Текелијиног завода не може писати ни о упливу Текелијиног завода. За то се не може делити.

Протојереј Борота брани Томићев предлог и вели, да ту тему треба на двоје разделити већ с тога, што су то управо две теме, једна је историја Текелијиног завода, а друга историја Текелијиних питомаца.

Др. Михајловић (Земун) такође брани Томићев предлог, а др. Малешевић је противан.

Ј. Томић вели, да сваки књижевник зна живот Текелијин, зна му тестамент, зна му уређење завода и много друго. То је доста да се може написати она друга тема. А цифре; колико је било питомаца, сва ситнија документа и т. д. мора имати при руци само онај који хоће да пише историју.

(Томићев се предлог одбија са 35 против 17 гласова.)

Бира се питомац за стипендијску закладу Петра Костића! Изабран буде већином гласова Наум Ћирковић свршен нормалац из Черевића.

Управни одбор поднео је правила о чиновницима матичиним.

Др. Ђ. Красојевић замера тим правилима само то, што у њима не стоји да се у крајњем случају може чиновник и отпустити. (Усвајају се правила са примедбом Красојевићевом.)

На реду су предлози појединих чланова.

Пера Попадић подноси писмено ова 4 предлога. 1.) Нека се упути адвокат матичин, да изради па надлежном месту, да се „Матица“ као културно друштво ослободи од плаћана свију поштанских терета. 2.) Нека „Матица“ отвори претплату на сва своја издања, те да тако можемо имати претплатнике или приложнике матичине, који би плаћали по 3 фор. годишње. 3.) Нека се повећа број матичиних повереника и нека ти повереници буду обвезни да сваке године дају извештај о скупљеним новим члановима и претплатницима. 4.) Нека се промене форма „Летописа“ тако, да свака свеска буде једна целина, која ће садржати само један предмет или више предмета по струкама.

П. Попадић вели, да је он умољен од једног члана „Матице,“ који је спречен био доћи, да изнесе те предлоге пред скупштину и да их заступа. Говори о томе, како би и наша „Матица“ више књига протурила у народ кад би имала своје годишње претплатнике, јер не може сваки дати 50 ф. одједном или 10 фор. кроз 5 година. Говорећи о повереницима вели, да их је мало данас, а да ће они бити вреднији кад узбуду морали давати извештај о своме раду. Но нужно је и да се промени форма „Летописа“ јер је несувремена.

Др. Миша Михајловић (Карловце) у подужем и разложном говору брани Попадићеве предлоге. Последња три предлога, вели, сачињавају целину. Ако се не измени форма „Летописа“ не можемо имати неколико хиљада чланова и претплатника, као „Хрватска Матица.“ Говори опширније о измени форме „Летописа.“

Др. Вучетић вели, да је трећи предлог Попадићев излишан, а четврти треба одбити, јер та ствар спада пред књижевно оделење а не пред скупштину.

Др. П. Јанковић истог је тог мишлења.

Секретар Т. Хаџић хоће да скупштина упути четврти предлог књижевном оделењу.

Ј. Томић вели, да се морала на скупштини повести реч о измени форме „Летописа“, јер иначе остали предлози неће имати успеха. Зато је управо и поведена о „Летопису“ реч. Скупштина ова не мисли одређивати појединости, то је посао књижевног оделења, али скупштина може изрећи жељу да се промене форма „Летописа.“ Жеља није исто што и закључак, но ипак је нешто више, но кад би се предлог упутио књижевном оделењу без препоруке.

Др. Јанковић и др. Малешевић веле, да они не могу изразити ни жељу, јер нису доста мислили о тој ствари и нису још убеђени да је боље онако како Попадић предлаже.

Др. М. Михајловић (Карловце) вели, да није чуо ни једног стварног разлога против четвртог Попадићевог предлога. Он у подужем говору доказује, да би доиста згодно било да се промене форма „Летописа.“ Он је да скупштина препоручи тај предлог тиме, што ће изразити жељу.

Др. Вучетић вели да је жеља и закључак једно и исто. Само је сад Томић нешто ново измислио. (Вичу: ко год зна српски зна и то, да жеља и закључак није једно и исто.)

Др. Полит (говори огорчено) Др. Миша Михајловић говорио је о изменама у форми „Летописа“ опширније, а то не спада пред скупштину. Нек узме штатут у руке, нека се држи парламентарног реда ја му то саветујем.

Др. Миша Михајловић (Карловце) у личној обрани: Ја сам говорио о оном о чему је реч, о оном што је на дневном реду. Реч је о измени форме „Летописа,“ пита се хоћемо ли ми то с препоруком упутити књижевном оделењу или не и све донде док се тај предлог не скине с дневног реда, ја смем говорити. Ту је председник, да узима некоме реч и да даје укоре. То би требао др. Полит као човек парламентаран да зна, а ако не зна, нек зна сад, па нека се други пут боље чува и нек се влада парламентарније, ја се бар ограђујем да ме он учи парламентаризму. (Овај говор пропраћен је са бурним допадањем с једне стране, а г. др. Полит седе и љути.)

Др. Михајловић (Земун) говори, да ствар треба упутити књижевном оделењу, јер је важна. И он не може, а да не осуди др. Полита и његово држање. (Одобравање.)

Прота Борота (Бечеј) предложио је још јутрос, да се као „Матичини“ повереници позову сви свештеници и учитељи. Ако то урадимо, онда смо сигурни, да ћемо имати много чланова и приложника. Говори подуже о упливу свештеника и учитеља на народ. Јутрос је тај предлог усвојен и он држи, да је трећи предлог Попадићев излишан.

Пера Попадић у завршној речи чуди се др. Вучетићу да не зна разлику између жеље и закључка. Жеља није обавезна а закључак је обавезан, он се мора извршити.

Председник ставља предлоге на гласање. Скупштина усваја прва три предлога П. Попадића а четврти упућује са своје стране књижевном оделењу.

Пошто се председник захвалио на лепом одзиву и одушевљеном раду око бољитка „Матице,“ закључује скупштину.

Вести из места и са стране.

Сликање цркве у Ст. Бечеју. Пишу нам из Ст. Бечеја: „У ванредној скупштини срп. црк. општине 29. августа поверен је једногласно, сликарски посао у св. Ђурђевској цркви младом даровитом сликару г. Урошу Предићу за 18.000 фор.“

Прелаз у унију. Из Темишвара јављају, да су у Кривој Бари њих 129 Румуна прешли из православља у унијатску веру. Унијатски владика наредио је већ да се у том селу подигне самостална унијатска црквена општина. Исто тако и у Секашу прешло је 130 Румуна из православне у унијатску веру. Ово је заиста чудновата појава. Та Срби имају Германа, па опет не напуштају своје вере!

Школска сведоџба једне глувонеме. Из Карлова послали нам школску сведоџбу Јелке Михајловићеве, која је прошле школске године свршила 1 разред у заводу за глувонеме г. Радивоја Поповића. Сведоџба та гласи: Јелка Михајловића из Карлова у Банату, Српкиња православне вере свршила је 188⁷/₈ шк. год. први разред на срп. заводу за глуво-неме у Митровици, за то се време „примерно“ владала, и на завршном испиту из следећих предмета свакав успех показала: Из артикулац наставе довољан, рачуна добар, писања врлодобар, цртања врлодобар, плетива врлодобар, ручног рада врлодобар, општа оцена добар.

Умр'о од глади. Пре неколико дана нашли на сокаку неког Павла Рајевца, надничара, који је са свим већ био изнемогао и малаксао, јер неколико дана прошло је, а он није ништа јео. Однели су га у болницу, покушавали су свакојако да му поврате снагу, али је све узалуд било: Рајевац је још те ноћи умр'о. И ово баца не баш лепу сенку на главну варош, на престоницу Угарске.

У ствари украдених четврт милиона форината у Суботици. Многи ће се још сећати, да су пре две године разбојници похарали неког Гајгера у Суботици, па му однели које новца које других скупоцених ствари све у вредности једну четвртину милијуна, а то је 250 хиљада форината. Посумњало се одмах на неке особе из Суботице, па су те особе и затворили, али их суботички суд после пустио, пошто се није могло доказати, да су они ту крађу учинили. Сад се пронашли лопови — оне исте особе, које су и пре две године затворили. Има их васда, па је међу њима и петровоселски полицајни комесар Корхец. Лопови су ухваћени при мењању новаца. Један је од њих био у затвору због неког другог злочина, па други су лопови хтели ту прилику да употребе, те да се дочепају и оног дела од Гајгерових новаца што је њему припао. Тај део је износио 20.000 фор. Знали су где је тај новац, па оду и украду га. При мењању тог новца ухватили су их. Затворен је и неки Чивутин Леви, који им је новац у разним новчаним заводима мењао, па је зато добио 200 фор. награде. Мисли се, да је Чива знао за сву крађу, а то је, да је био у ортаклуку са лоповима. Истрага траје, јер се мисли, да мора бити још више особа, које су учествовале у крађи. Том је приликом избила једна врло гадна ствар на површину, тако гадна, да се и у Турској појавила, па би опет морала да се примети, опет би јој се морали чудити, опет би је морали осудити. Ни мање ни више, него у Угарској има чиновника, који стоје са лоповима и харамијама у дослуху и ортаклуку. Још није завеса са свим подигнута, још се не зна све потанко, али доста је и то, да се ушло у траг таком ортаклуку. Ту похару није учинио један или двојица, него постоји читаво друштво, а што је најгоре у том друштву налази се и један полицајни комесар. А није то први полицајни комесар, који с лоповима шурује. Сетимо се само полицајног комесара Чапо-а из Нове Пеште. Годинама је тај човек стојао у дослуху са лоповима, крио их је и заштићавао од будимпештанске полиције, докле га напослетку нису ухватили и сада каје за то. Дакле, они људи, који су у првом реду позвани да чувају имање појединаца, који су зато постављени и плаћени, ти људи шурују са лоповима. Заиста гадна ствар, којој неби требало ни помена да буде у уређеној земљи, а камо ли да је још у истини има. Но још ни то није све. Сегединске новине „Сегеди Напло“ износе ужасне ствари на јавност, износе, да сами неки судови иду на руку лоповима. Ми никако да верујемо и то, па за то не можемо онако да пишемо о томе, као што би требало. Чекаћемо да се обистини, што сада споменуте новине тврде. Не можемо међутим ипак, а да не наведемо, што тај лист јавља. Кад је похара пре две године код Гајгера у Суботици учињена, посумњало се одмах на неке људе и њих су затворили. После су их пустили, јер није могло да се докаже, да су они похару учинили. Сада, после две године ушло се лоповима у траг, а ти су лопови они исти људи, што су их пре две године затворили. То не би било никако чудо, то се може догодити, али „Сегеди Напло“ вели: Суд је ушао лоповима у траг, али је после тај траг изгубио, а томе су криве саме судије. Међутим жандармерија се не подмићује и она је гледала свој посао. Кад су први пут лопове затворили, па кад су их опет пустили, говорило се много о овом догађају. Један из тог лоповског друштва по имену Ђорђе Мацанко признао је све пред полицијом, а после пред истражним судцем опорекао је све, велећи, да су га у полицији мучили, па је морао нешто да каже. Показивао је и неке знаке од рана, које је, бојаги при мучењу добио. Али се вели, да је те ране Мацанко тек после полицајне истраге добио, и то у судском затвору. Ишло се за тим да се полиција окриви, а Мацанко опорекне своје признање. Као што рекосмо ми у то не можемо да верујемо, а да ли се варамо, то ћемо доцније видети.

Колера у Тонкину. Из Тонкина пишу ово: Овде умиру људи као муве. Нека особита врста грознице отује организам тако, да поједини људи за неколико дана остану без крви. Колера бесни на свима местима. Преко четир стотине особа умр'е за неколико часова. Ондашњи староседиоци врло се мало поболу од колере, а од Европејаца умр'е 80 до 90 од стотине. Лекарска помоћ је врло малена; с тога је и наређено да се 23 војничка лечника задрже, док не дође друга помоћ.

Покушај бегства двају злочинаца. Пишу из Митровице: 24. августа имао је стражар Јосип Ђаић, из судб. стола одпратити у овдашњу казниону Благоја Станковића, осуђеног због уморства своје жене на 10 година тамнице. Ту згоду употреби зликовац за бег. Чим је пред стражаром изишао из двориштa залупи он за собом врата и потрча према Сави у мисли, да је стражара тим поступком збунио. Али му покушај беше безуспешан, јер стражар испали за њим одмах пушку, а непогодивши га потрча за њим најбрже што је могао. Кроз разне баште прогањајући зликовца догна га до Саве. Зликовац, вешт пливању, баци се у Саву, и био би можда умакао, да није стражар брзо с три лађара сео у чамац и дао се у потеру за њим. Напокон га стигоше и тешком муком ухватише и свезаше. За један сат био је Станковић у казниони. Два дана касније, 26. августа, пратио је стражар Иван Клемент лопова Николу Дејановића из судб. стола преко пута у другу кућу судишта, где му се је имала прогласити коначна осуда, којом је ради злоч. крађе осуђен на две године тамнице. Чувши да је осуђен и да је проти њему још пет казнених истрага у течају, смисли и он, да се спасе бегством к Сави. Али за њим потече одмах у потеру више стражара, те га надстражар Мартин Острижа стиже близу Саве. Кад је надстражар био само 3—4 корака од зликовца, окрену се он нагло, те би се био упустио у борбу, која би се могла зло завршити, да није Острижа имао подпуну присутност духа, те с места сабљом удари бегунца по глави тако, да је пао те се је могао свезати.

Нови Сад, 1. септембра.

Данас је била конзисторијална седница бачке епархије. Решавана је ствар избора гледе новосадског проте, два свештеника и ђакона. Решено је, да се сви ти избори оборе, из узрока, што гласање није било цедуљицама, него је било с акламацијом (узвиком). Комесар при тим изборима г. прота Купусаревић добио је укор, што је допустио да избор буде с узвиком. Конзисторија је наредила избор проте за 4. октобар, а за комесара је одредила проту Бороту. Што се тиче избора свештеника и ђакона, то ће дан избора одредити црквени одбор у договору са конзисторијалним изаслаником. Не велимо ништа друго до то, да ће новосадска скупштина бити и опет — једнодушна.

Најновије вести.

— Приликом боравка краљева у Београду, кад је Њег. Величанство пролазило поред католичког епископата, окрете се одједном бискупу Штросмајеру и јасним гласом рече: „Врло ми је било криво кад сам сазнао, којим сте ви начином поздравили као католик једну некатоличку прославу (кијевску.) То је било непатријотично и непаметно. Једино што вас може бранити то је, да сте у оном тренутку били болесни и да нисте знали шта радите.“ Бискуп Штросмајер је одговорио: „Ваше Величанство, моја је савест мирна.“ Но краљ га и не погледа, већ оде. — Овај догађај је произвео велику сензацију.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ.“

(Стигли 1. септембра у вече.)

Брисел. У току октобра месеца одржаће белгијски католици велику скупштину, на којој ће осудити држање папе према талијанској влади.

Лондон. Авганске чете ближе се са три стране Итакану. До сад није било судара. Одсудна битка чека се кроз неки дан код Хајбака.

Беловар. Депутације градомеђа и свију виших власти примљене су од бана, министра Орција и Фејерварија. Штросмајер је пре свог поласка изјавио депутацији богослова, да ће остати до смрти своје веран својим начелима.

неће прилика пружити, да опет кога убију и поробе. Сахалин је врло велико острво с ког је мучно побећи и на ком за милионе народа доста земље и места има.

Ја сам отишао на пароброд, да видим женске осуђенике, а уједно и добровољне расељенике, који се од своје воље заточењу подвргавају. Женски осуђеници, све је младо женскиње, а има много више градског, него сељачког света Понајвише их је, које су своје љубавнике или мужеве потровале или убиле, као и децу угушиле. Врло их је мало, које су за други злочин осуђене. Између осуђеница има и једна баронеса, која је свога мужа заклала, и осуђена је на 15 година робије. То је врло млада и лепа женска, говори правилно руски, немачки и француски. Надзорник дозволио ми је, да с њоме могу разговарати и ја сам се упустио у разговор. На моје питање, шта је био узрок, да је на свога супруга барона руку подигла, одговорила ми је немачки: „нисам га волела, љубила сам другог, па да га се избавим, закључила сам, да га убијем и то сам учинила.“ Даље сам је питао: да ли је на последице мислила, кад се на то одважила? „Мислила сам, али нисам могла предвидети, да ће се све одкрити и да ћу овако проћи. Сад је све свршено и ја сам жива закопана, моја је звезда помрчала!“ Питао сам је: имали родитеља и сродника? „Имам, рече ми; али кад сам пала у несрећу, сви су ме напустили и сад ме нико за свога не признаје. Тако је данас у свету?“ Хтео сам знати: како су у затвору с њом поступали и да ли су на њено образовање обзира узимали? Она ми примети: „Руси су врло учтиви људи, па и ако сам злочинка, нашла сам у сваког сажаљења и сви су гледали, да ми олакшају, а надам се, да ћу и на Сахалину наћи добрих и милосрдних људи, који ће ми на руку ићи, како ћу своју судбину лакше сносити моћи!“ Још сам с неким говорио, и све су биле доста веселе и добро расположене, ваљда због тога, што ће кроз Цариград, Дарданеле и сујецки канал пропутовати, што иначе као слободне никад неби. Као што причају, свуда су их добро држали и хранили, па се томе и на Сахалину надају. Пре него што се пароброд кренуо, отслужио је свештеник божју службу, на којој беху све осуђене женске, као и оне, које добровољно у заточење полазе. Све женске, па и деца, молили су се скромно богу и не би човек рекао, да има међу њима великих злочинаца. Показале су се за своје грехе, па ако се кад-тад слободе дочепају, могу бити још добре женскиње.

На „Петрограду“ било је до 40 путника I. и II. класе, који су сви на далеки исток путовали. Пратња за осуђенике састојала се из поморских војника, а била је једна женскиња као чиновник, која је осуђенице надгледала „Петроград“ носио је до 6000 метрички центи разне робе, понајвише мануфактурне и галантеријске, 600 буради ракије и 1000 метрички центи шећера. Путовање до Сахалина трајаће нешто више од 30 дана.

П. У—ц.

Трговина.

= **Нови Сад**, 1. (13.) септембра. Од два дана овамо на горњим је пијацама житарским учестао довоз и водом и железницом, а како се спекулација у први мах уздржавала од куповања, то су млинови били оборили цену шеници. Међутим су стигла из иноземства нешто виша бележења, те се спекуланти кренуше куповати и шеница поврати од изгубљене цене 5—10 новч. На нашој пијаци се до овога часа није повратила пређашња цена шеници, а покрај доста оскудног довоза и млинови и спекуланти само овлаш пазаре. Сва остала зрна су и на горњим и овамо доле код нас занемарена. Цена је рани на нашој пијаци ова: Шеница новосадска, шајкашка и сремска 6 ф. 90—7 ф. Наполица 5 ф. 70 н. Јечам 4 ф. 60—70 н. Зоб 4 ф. 60 н. Кукуруз 6 ф. 20 н. Све од 100 кгр.

Брашну се није цена променула, а млинови су пуно у послу, та околност и доприноси, те на нашој пијаци има шеница цену данашњу.

Радња са производи сасвим слаба. Једина је роба наших вредних вртара-бостанџија, која се на све стране разнаша, али покрај изврсне каквоће све само са врло умереном ценом.

Маст на више 64—65 ф., на мање 68—70 ф. Сланина сушена танка и средња 64—65 ф., тешка сеоска паљена 68—70 ф. од 100 кгр. Пасуљ жути и бели 7 ф. 50 н. Лук црни 2 ф. 50—3 ф. Кромпир 2—2 ф. 50 н. од 100 кгр. Купус 3—4 ф. од 100 главица. Патлиџан 60—90 н. од 100 ком.

На пијаци свињској је мало и угојени и мршави свиња. Плаћа се за угојене 46—48 н. од 1 кгр. Мршави полгодишњи 18—20 ф., годишњи 30—40 ф., двогодишњи 50—60 ф. од пара.

На пијаци месарској је слабо пазара. Јагњаца и теоца је задоста, али, како је много пернате живине на пијаци, слабо се троши јагњеће и телеће месо, те је цена доста ниска. Јагњци 7—9 ф. од пара. Теоци 8—16 ф. од ком.

Вино. На прагу бербе старо вино се пазари у нашој вароши и по врло умерену цену а изврсне каквоће је вина у наших виноградара и виноградарских трговаца. Цена је вину ова: Лањско бело 8—12 н., шиљер 10—14 н., црно 24 н. Старо бело 10—16 н., шиљер 10—16 н., црно 32—42 н. Све од 1 литре.

Време ведро, умерено, топло. Вода у Дунаву надолази.

*

У **Штајнбруху**, 31. августа (12. септембра). Радња са угојеним свињама без промене. На окупу је 111.088 ком. угојених свиња. Плаћа се за тешке мат. угар. 48—50 н., младе теш. 51—51¼ н., средње 50—51 н., лаке 49—50 н. Сеоске тешке 48—49 н., средње 48—49 н., лаке 47—48 н. Српске транзито тешке 48—49 н., средње 48—49 н., лаке 47—48 н. Све од 1 кгр.

*

У **Араду**, 30. августа (10. септембра). На житној пијаци довоза задоста; купци су заузети за пазар. Шеница 6 ф. 70—6 ф. 90 н. Спирит без промене. Време ветровито вруће.

*

У **Будимпешти** 31. августа. (12. септембра.) И ако је шеница слабије нуђена, држали се купци мале резерве те је поврај промета од 25.000 м. ц. цена и опет са 2½—5 нов. попустила. Сва остала су зрна по старом.

Плаћана шеница Потиска тешка 81. 7 ф. 80 н. 80. 7 ф. 75 н. 79. 7 ф. 75 н. 78.5 7 ф. 60 н. Пештанска 79.5 7 ф. 65 н. 78.5 7 ф. 50 н. Кањишка 3800 м. ц. 79.5 7 ф. 30 н. Бечејске 2100 м. ц. 80.3 и 2400 м. ц. 79.3 7 ф. 85 н. Банатске 3000 м. ц. 79. 7 ф. 64 н. Бачке 500 м. ц. 78. 7 ф. 65 н. 78. и 76.5 7 ф. 55 н. Све на три месеца.

Термини: Шеница за пролеће 8 ф. 51—53 н. за јесен шеница 7 ф. 56—58 н. Кукуруз за мај-јуни 1889. 5 ф. 42—44 н. Зоб за пролеће 5 ф. 82—84 н. за јесен зоб 5 ф. 24—26 н. Репица кол за септембар 14 ф. 15—30 н.

*

Производи: Маст варошка са буретом 65 ф. 50—66 ф. Сланина 57—58 ф. Шљиве босанске 100 ком. у по кгр. за окт. 10 ф. 35 н. босанске у Врчкој 100 к. 8 ф. 25 н. 85 ком. 10 ф. 75 н. Српске узанц роба за децембар 6 ф. 75 н. Готове српске 100 к. 8 ф. 10 н. 90 ком. 9 ф. 25 н. босанске 100 ком. 8 ф. 25 н. 85 ком. 10 ф. 75 н. Све од 56 кграма.

Спирит без промене.

Као што прошле, тако и ове године усуђују се долеписани у име одбора за прикупљање припомоћи ради школовања глуво-неме Јелке Михајловићеве учтиво умолити, да би за 1888/9. школску годину могућу припомоћ што пре одредити и на подписаног председника именованог одбора приспослати доброту имали, како би глуво-нема Јелка Михајловић и ову годину школу за глуво-неме у Митровици похађати могла.

Уједно шаљући пригвуту школску сведочбу Јелке од прошле школ. године знања и уверења ради о досадањем успеху, као и топлу благодарност на досадањој припомоћи, изјављујући јесмо са најотличнијим штовањем

У Карлову 8. септембра 1888. год.

Председник:

Милан Попов, перовођа и учитељ. **Јоца Виловски**, општ. бележник.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ШКОЛСКЕ КЊИГЕ.

Упозоравам сл. школске одборе, г. школске старатеље и учитеље на сљедеће књиге моје накладе, које су за кратко време неке и више издања доживиле, што је најбољи знак, да су за школе удесне као што се данас изискује и које су од вис. шк. савета одобрене.

1. МАЂАРСКО ЈЕЗИКОСЛОВЉЕ у практичним примерима по наставном плану. I. свеска треће поправљено издање — — — 20 н.
   II. свеска треће издање — — — 24 н.
   III свеска — — — — — — 30 н.
2. ГРАМАТИКА СРП. ЈЕЗИКА за народне школе од Симе Коњовића књ. I. о гласовима 50 н.
3. МАЛА МАЂАРСКА ГРАМАТИКА по Ановој методи за школе и самоуке по Ј. Далошу прерадио Ј. Поповић управ. више дев. школе 50 н.
4. ЗЕМЉОПИС за IV. р. Друго поправљено издање од Светозара Милетића — — — 20 н.
5. РАЧУНИЦА (Аритметика) израдио по Мочнику и др., А. М. Матић проф. II. издање — 1 ф. 50 н.
6. ПОУКА О ЧОВЕЧИЈЕМ ТЕЛУ, ЖИВОТУ И ЗДРАВЉУ за прву школску и домаћу наставу. Написао др. Милан Јовановић-Батут:
   I. Тело споља са сликама — — — 15 н.
   II. Тело изнутра са сликама — — 25 н.

У Новом Саду 8. септембра 1888.

Лука Јоцић
књижар.

✝

Јављамо свима сродницима пријатељима и знанцима, да нам је нигда незаборављена супруга, мати, стрина, тетка и мајка

АНА БРЕЖОВСКИ

рођ. ПОПОВИЋ-БЕРИЋ

у уторак 30. августа у јутру после дужег болована у 72 години живота своога преминула.

У Деспот-Сентивану 30. августа 1888.

Ожалошћени: Максим Брежовски парох, супруг. Катарина и Јелена кћери.

РЕД ВОЖЊЕ
ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА
ВАЖИ ОД 1. ЈУНА 1887. П. Н.

Полази из Новог Сада у Београд:

Брзи влак у 8 сати и 18 м. у вече.
Особни влак у 5 сати 55 м. по подне.
Мешовити влак у 9 сати 6 м. пре подне.

Полази из Новог Сада у Будимпешту:

Брзи влак у 7 сати 44 м. из јутра.
Особни влак у 8 сати 12 м. у вече.
Мешовити влак у 9 сати 54 м. пре подне.

Муњевити влак из Новог Сада у Ниш сваког петка у 10 с. 51 м. пре подне; из Новог Сада у Будимпешту сваке суботе у 4 с. 23 м. из јутра.

Ред пловидбе

помесног пароброда „Нимфе“, за време бербе почевши 2. (16.) септембра о. г.

ИЗ КАМЕНИЦЕ У НОВИ САД:
Пре подне: 5, 6, 8, и ¾10 сахата.
После подне: 1, ½3, 4, и ½7 сах.

ИЗ НОВОГ САДА У КАМЕНИЦУ:
Пре подне: ½6, 7, 9, и 11 сахата.
После подне: 2, 3, 5, и 7 сахата.

Недељом и свецем после подне не иде по тарифи, него по потреби.

Повратне карте имају вредност само за тај дан, за који су извађене.

Каменица, 31. августа 1888.

Подузетништво.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Из узрока што учитељ, који је у главној скупштини ове општине од 18. о. м. изабран, на избору се захвалио, налази се долепотписани школски одбор на основу §. 67. школске уредбе од 1872. принуђен, овим поново стечај расписати, ради попуњења учитељског места на овдашњој српској вероисповедној 4-разредној мешовитој школи.

Дужности учитеља су следеће: Све нашим народно-школским аутономним органима прописане предмете у школи предавати, у цркви у десној певници појати и децу појању обучавати.

Доходци су ови: 535 фор. а. вр. у име редовне годишње плате, 60 фор. за огрев школе и свога стана, 10 фор. за писаћи прибор годишње, 120 ф. за обављање дужности црквено општинског перовође, 1 ф. а вр. од погреба где позван буде и слободан стан у нарави састојећи се из 2 собе, кухиње, тавана и коморе за дрво.

Примећује се још да је покојни учитељ Лаза Илијевић и личну повишицу од 100 фор. а. вр. уживао, коју и будући постићи може, када својим наставничким успехом задовољство општине стекао буде.

Рок пријавама је 4 недеље од данас.

Из седнице школ. одбора срп. вероисповедне школе у Чакову, држане 24. августа 1888.

Каменко Ј. Мича привремени перовођа. 2—3 **Јован Чарнић** председник.

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско место у Соки овим се отвара стечај. Учитељска је плата 300 фор., паушал 6 фор., од спровода где позван буде 50 новч., 2 ланца ораће земље и 1 ланац као мало међе, на које учитељ порезу плаћа, 3 хвата тврди дрва, слободан стан с баштом осим једну комору за дрва школска задржава општина и пола тавана. — Стицатељи имају се лично пријавити овој општини. Рок стечаја до 11. септембра по ст. кал. о. г. Молбенице треба упутити на подписани одбор.

У Соки (Bánlak) 22. августа 1888.

3—3 **Школски одбор.**

СТЕЧАЈ.

У Срп. Чанаду — у Торонталу — има се попунити место учитељице. Плата је 350 фор. годишње и слободан стан с баштом. За школску дворану сламе колико буде нужно. Проситељи имају молбенице своје с нужним сведочбама до 18. (30.) септ. о. г. м. шк. одбору послати. Изабрана учитељица дужна ће бити све законом прописане дужности обављати.

Из седнице школског одбора у Српском Чанаду дана 21. августа 1888. године, држане.

3—3 **Школски одбор.**

СТЕЧАЈ.

Услед оставке Даринке Ковачевића учитељице, остало је место учитељичко у Модошу упражњено, на које се овим стечај отвара.

Плата учитељице је 300 фор. а. вр., два хвата тврдих дрва, ¾ ланца земље и 10 фор. у име паушала; у име путна трошка добиће 10 фор. Стан је врло угодан.

У дужност јој спада редовно у цркву долазити на богослужење и децу осим прописаних школских предмета и црквеном појању обучавати.

Компетентиње имају своје молбенице са нужним сведочбама добро снабдевене до 1. октобра по ст., школском одбору у Модошу поднети.

Из седнице школ. одбора држане у Модошу 20. августа 1888.

Александар Николајевић, председник.

Милош Мирослав Ковинчић, перовођа. 3—3

СТЕЧАЈ.

На учитељско место у Чобанцу расписује се стечај.

Плата у готовом 380 фор., 4 хвата тврди дрва, (2 за школу, 2 за учитеља,) слободан стан, два комада земље 35—40 фор. у вредности; и приход 32—35 фор. уз свећеника. Учитељ је обвезан, школску младеж учити, као и црквеном појању, у цркви појати и недељну школу држати; и притом мора мађарски добро разумети.

Рок стечају до 15. октобра.

Из одборске седнице држане у Чобанцу 21. августа 1888.

Петар Мишковић перовођа. 3—3 **Васа Петровић** председник.

СТЕЧАЈ.

Пошто слав епарх. школ. власт новоизабраног учитеља није потврдила, и пошто је решење горехваљене власти нами послато, да се има поново стечај отворити, ради попуњења учитељског упражњеног званија у Чоки. На основу дакле горехваљене наредбе, отвара се поново стечај на упражњено учитељско званије у Чоки. Плата је учитељу 200 фор. које месечно редовно прима из политичне местне благајне, и од сваког брачног пара по 80 н. које износи годишње 135 ф. у име доходка, 3 ланца ораће земље, на коју учитељ порез плаћа, слободан стан са 3 собе, кухињом, јестивицом, шталом, шупом и вртом, и од сваког погреба где позван буде по 50 нов. Сламе за огрев за школу и учитеља колико потребно буде.

Учитељу спада у дужност у цркви појати и децу у пјенију обучавати и перводство извршивати.

Оспособљени који желе ово место получити, нека своје добро снабдевене молбенице за 14 дана овоместном школ. одбору поднесу.

У Чоки 29. августа 1888.

Станко Николић перовођа. 1—3 **Школски одбор.**

Објава.

Од стране заједничког одбора за заједничко руковање ритских земаља у тителском и жабаљском срезу, свим се до општег знања ставља, да ће се за време од дана закупа 1888. до 15. августа односно 30. октобра по новом календару 1889. за готов новац под закуп издавати следеће ритске земље, као:

450 јутара ораће земље у ограђеном риту каћком у VI. заливу.

400 јутара ораће земље у ограђеном риту г. ковиљском у VI. заливу.

600 јутара ораће земље у ограђеном риту чурушком у I. заливу.

Дражба истих земаља држаће се на лицу места и то:

Дана 9. (21.) септембра 1888. у VI. заливу каћком риту.

Дана 12. (24.) септембра 1888. у VI. заливу г. ковиљском риту.

Дана 21. септембра (3. октобра) 1888. у I. заливу чурушком риту. Почињући увагда у 8 сахати пре подне.

Ближи услови могу се сазнати у Тителу у писарни управног одбора.

П. Т. Закупници позивају се у одређеном времену на лице места.

Општинско поглаварство умољава се, да ову објаву међу својим становништвом обнародује.

У Тителу 9. септембра 1888.

Гајшин председник управног одбора.

2—3

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

ТОШЕ АРСЕНИЈЕВИЋА

у Панчеву

потребује једног вештог млађег помоћника, који осим српског, немачког и мађарски језик добро говори. Може одма ступити. 3—3

ПАМУЧАРСКА И СРПСКО-ПЛАТНАРСКА ТРГОВИНА

ЈОВАНА Т. ЧАВИЋА

У НОВОМ САДУ

потребује једног спомоћника, треба да зна осим свог српског језика, нешто немачки и мађарски. У сличном послу вичан има првенство. 1—3

СПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

ПАЈЕ РОМАНОВИЋА

У НОВОМ САДУ

потребује спомоћника. Исти мора добро мађарски знати. 1—2

МАНУФАКТУРНА РАДЊА

В. АДАМОВИЋА

у Темишвару

потребује одмах двоје вештих спомоћника као и двоје практиканта. Они који српски, влашки, немачки и мађарски језик говоре, као и добри аранжери Auslaga, имају првенство. Услововаља назначити. 1—2

В. ЂОРЂЕВИЋ

У ШИДУ

потребује за своју мануфактуру, кожарску, стакларску и шпецерајску трговину више млађи и старији помоћника, који могу одма ступити. 1—2

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

СТЕВАНА ПЕТРОВИЋА И СИНА

У ЗЕМУНУ

потребује једног старијег и једног млађег спомоћника. Рефлектанти треба у својем препоручителном писму да означе где су и колико су сервирали и кад могу ступити. 3—3

ЗАХ. Г. СТОЈКОВИЋ

У СОМБОРУ

треба за мануфактуру два помоћника и једнога практиканта, а за галантерију једнога помоћника. Мађарски се језик изискује. 3—3

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

ПЕРЕ Ј. ЖИВАНОВИЋА

у Добрици

потребује једног млађег помоћника. Ступити може одма. Првенство имају Срби који немачки говоре. 3—3

НАЈСАВРШЕНИЈИ ЛЕК ЗА ЗУБЕ И УСТА:

СПАСОНОСНА ВОДИЦА

ДРА И. РАНИМИРА.

Повлашћена (патентирана) је од високих ц. кр. влада у Бечу, Будапешти и Београду. Од стручњака је признаната као најсавршенији проналазак на пољу зубног лекарства противу свију зубних и усних болести. — Она је у правом смислу речи спасоносна од најжешћих зубобоља, ревматизма у вилицама, скорбута, парулеса, непријатног задаха и у опште од свију мана у устима. **Неопходно је потребна свакоме без разлике** за одржавање, ојачавање, чишћење и улепшавање зуба.

Ова водица је **званично** анализирана опробана и **концесионирана** у више држава и својим чувеним спасоносним дејством надмашила је све остале лекове и сретства за зубе и уста.

Добити се може поштом непосредно уз доплату (Nachnahme) из главног стоваришта Др. И. Ранимира у Земуну (Угарској) и од Кохмајстера дрогуиста у Будапешти, као и посредовањем бољих апотека и трговина. На мање за варош Земун продаје трговина Капамацијe и друга у Земуву. — При куповини ваља пазити на ову заштитну марку, као и на својеручни потпис проналазача на свакој флашици.

6—20 **Цена: 1 фор. 20 кр. а. вр.**

Д. КОДА У НОВОМ САДУ.

ЛАК ЗА ПОД

ПАТОС

АЛОЈЗА КАЈЛА У БЕЧУ

ИЗВРСТАН МАЗ ЗА МЕКЕ ПАТОСЕ. ЦЕНА ПО БОЦИ 1 ФОР. 35 НОВЧ.

ВОШТАНА ПАСТА

НАЈБОЉЕ И НАЈПРОСТИЈЕ СРЕДСТВО ЗА УТАПАЊЕ (EINLASSMITTEL) ПАРКЕТА.

Цена по 1 дози 60 новч. — Препоручује

Д. КОДА У НОВОМ САДУ КОД „МРНАРА“.

ГЛАВНА ПРОДАЈА У ЗЕМУНУ КОД

АНТОНИЈА Г. ДИМИТРИЈЕВИЋА.

Поруке из места у којима се наша стоваришта не налазу, нека се упутити изволу на фабрично стоваришће А. Кајла Беч IV. Resselgasse бр. 5.

Цена пакету од 5 кила 6 фор. 10—15

Власник и издаваолац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.